

Odznaka 3 Wileńskiej Brygady AK,
fot. Muzeum AK

„Burza” w Okręgach Wilno i Nowogródek AK

Wileńszczyzna była regionem Polski zajętym przez aż trzech okupantów, przechodzącym z rąk do rąk. Najpierw, w 1939 r., nadeszła okupacja sowiecka, potem sporą część terenów wraz z Wilnem przejęli Litwini. Ich władza skończyła się w czerwcu 1940 r. wraz z wkroczeniem do krajów bałtyckich Armii Czerwonej. Sowiecka okupacja zamieniona została na niemiecką w czerwcu 1941 r. Spowodowało to powstanie na tych terenach silnej i dobrze zakamuflowanej polskiej konspiracji. Wpłynęło także na niemal całkowite zjednoczenie podziemia.

II batalion 77 Pułku Piechoty AK defiluje przed swoim dowódcą,
kpt. Janem Borysewiczem „Krysią”, fot. Muzeum AK

Orzeł czapkowy Armii Krajowej, fot. Muzeum AK

Płk Aleksander Krzyżanowski „Wilk”
– komendant Okręgu Wileńskiego AK,
fot. domena publiczna

Operacja „Ostra Brama” była kluczową akcją Armii Krajowej mającą na celu wyzwolenie Wilna przed wkroczeniem Armii Czerwonej. Dowództwo operacji powierzono komendantowi Okręgu Wilno Aleksandrowi Krzyżanowskiemu „Wilkowi”, a w skład sił operacyjnych weszły połączone odtwarzane przedwojenne oddziały Wojska Polskiego z okręgów Wilno i Nowogródek liczące ponad 12 tysięcy żołnierzy.

W nocy z 6 na 7 lipca komendant Okręgu Wilno płk Aleksander Krzyżanowski „Wilk” wydał rozkaz do ataku na obsadzone przez Niemców pozycje. Mobilizacja sił w mieście przebiegła sprawnie, a jednostki AK zaczęły opanowywać różne punkty strategiczne. Jednak po całonocnym boju zostały one odparte. Nad ranem nadciągnęły oddziały sowieckie i włączyły się do walk o miasto. Od 7 lipca prawobrzeżna część miasta znalazła się pod polską administracją. Tutaj występowaliśmy jako gospodarze miasta. Jednostki sowieckie podporządkowane zostały polskiemu zwierzchnictwu. Istniała polska komendantura placu, z jurysdykcją zarówno w stosunku do żołnierzy AK, jak i Armii Czerwonej. Jednak całe lewobrzeżne Wilno znalazło się pod władzą komendatury sowieckiej i porządku pilnowały tam patrole złożone z żołnierzy Armii Czerwonej.

Pamiętkowa fotografia po akcji w Nowych Trokach. Od lewej stoją: Stanisław Bekiesz „Pomian”, „Orzeł”, Marian Michniewicz „Kurzawa”, Władysław Pieracki „Pirat”, „Ślęzak”, Marian Sutkiewicz „Sęk”, „Tur”, NN. Siedzą: NN „As”, Robert Nakwas-Pugaczewski „Okon”, Józef Surowiak „Bohdan”, Józef Bandzo „Jastrząb”, fot. AAN

MUZEUM AK - INSTYTUCJA KULTURY MIASTA KRAKOWA I WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO